

Verslag 'Handen aan het roer' 25 april 2018 (4e Omgevingswetavond Den Haag)

Geschreven door de Haagse Mug (<http://haagsemug.nl/omgevingswet>)

Dit is het verslag van 'In de ring: politici, beleidsmakers en burgers in debat', de laatste avond over burgerparticipatie en Omgevingswet. Met zo'n 40 zeer gemotiveerde mensen in de zaal, een inleiding door gespreksleider Niesco Dubbelboer van Meer Democratie en een levende discussie aan de hand van drie stellingen was dit een mooie afsluiting van de reeks en een opmaat voor (hopelijk) de oprichting van een stadsplatform.

Welkomstwoord

In haar inleidend praatje introduceerde Helene Lemoine gespreksleider Niesco Dubbelboer. Opgeleid als politicoloog was hij coördinator Stadsgesprekken Amsterdam, Tweedekamerlid, campagneleider voor de PvdA en directeur van het PvdA-campagneburo. In 2005 diende hij -samen met D66 en GL-kamerleden- een initiatiefwet in voor een Raadgevend Correctief Referendum. Hij is nu directeur van Agora Europa en kernteamlid van de stichting Meer Democratie die ijvert voor directe democratie ('redt het referendum', de 'gekozen burgemeester' en 'publieke benoemingen open voor iedereen').

Inleiding Niesco Dubbelboer

Niesco omschrijft zijn idee van democratie: elke stem geldt evenveel, elke mening is waardevol, als moderne gemeenschap hebben we regels om zo soepel en vreedzaam mogelijk met elkaar om te gaan. Aan de hand van de verslagen op de website van de Haagse Mug kreeg hij een indruk van de afgelopen drie avonden over de Omgevingswet. Niesco: "Het zou goed zijn om de bevindingen en conclusies in de vorm van een actieprogramma met tips and tricks aan het nieuwe college van B&W, de nieuwe gemeenteraad en het ambtelijke apparaat aan te bieden".

Meer Democratie wil meer zeggenschap en eigenaarschap voor de mensen op buurt-, landelijk en Europees niveau. Agora Europa focust op participatieve democratie, is bezig met maatwerk en gaat uit van de basisvraag: Wat is de positie van buurtbewoners die een initiatief ontwikkelen om de fysieke en sociale omgeving beter in te richten of bij te houden? Agora Europa probeert gemeenten te bewegen om die initiatieven te ondersteunen. In een vorig jaar afgerond project - [Werkplaats MaakdeBuurt](#) - werden 21 initiatieven in 7 gemeenten gevolgd om te zien waar de initiatiefnemers tegenaan lopen. Na het lezen over de ervaringen in de Haagse Mug-verslagen ziet hij veel raakvlakken met de praktijk in dat actieonderzoeksproject.

Niesco: We leven in een tijdperk van transitie, onder meer op gebied van de democratie. De emancipatie schrijdt voort en de kennis, het zelfbewustzijn en de capaciteit om zelf keuzes te maken nemen toe. In ons huidige partijpolitieke, hiërarchische systeem ligt de macht bij een paar zeer dominante personen (de bestuurlijke top) die de lijnen willen blijven uitzetten voor de inrichting van de samenleving. De controle op die toplaag is door coalitiedwang en fractiediscipline enorm aan slijtage onderhevig. Dat wringt en botst, en dat zie ik ook terug in de verslagen van jullie Omgevingswetavonden.

Omgevingswet...

De Omgevingswet wordt verkocht als een wet om burgers in een voegtijdig stadium mee te laten denken over wat er moet gebeuren in de buurt. Het samenvoegen van 26 wetten tot één wet om het te vereenvoudigen lijkt een beetje op 'newspeak' van Orwell. In een Youtube-filmpje prijst [voormalig minister Schultz](#) de Omgevingswet aan als een prachtig product. Het is goed om daar nu heel kritisch over te zijn als je hoort wat daar onder zit, inclusief de vraagtekens en bepalingen die

niet helemaal lekker uitpakken. En om goed te bedenken: wat willen we dan wèl?

Hij verwacht dat in de meeste nieuwe coalitieakkoorden zal komen te staan dat er nòg meer werk wordt gemaakt van wat er vier jaar geleden ook al in stond. Namelijk ´meer samenwerken met de stad´, ´meer van buiten naar binnen´, ´processen van cocreatie en coproductie opstarten´, ´integraal en sectoraal werken´, ´schotjes weghalen en de één-loket gedachte´ en ´ambtenaren moet gaan denken vanuit de burger´. Ongetwijfeld zal er ook in staan dat de Omgevingswet daartoe alle kansen biedt en dat ´wij de gemeente zijn die voorop loopt in deze cocreatie om samen met de stad dingen te doen´.

Op weg naar gelijkwaardig partnerschap?

Wat zijn de mechanismen om de politici in de gemeente Den Haag te verleiden om dit pad vol vaart in te gaan? De Omgevingswet is te complex om dat daar direct aan op te hangen. Maar de buurten zouden een manifest kunnen schrijven en aanbieden aan de coalitieonderhandelaars. Met daarin de punten waarop met de buurten valt samen te werken als het gaat om verbetering van de leefbaarheid. Daaraan kunnen de buurten een aantal eisen verbinden.

Maar op weg naar een gelijkwaardig partnerschap is wederzijds vertrouwen en een soort van gelijk speelveld noodzakelijk. En vooral de vraag: Hoe wil je de beleidsdoelen voor de komende 4 jaar bereiken? Een bottom-up manier om tot beleid en oplossingen te komen gaat uit van gelijkwaardig partnerschap. Samen aan tafel de problemen en kansen benoemen. Zonder uit te gaan van posities en belangen mogelijke oplossingen bespreken en nagaan hoe je kansen kunt oppakken. Bespreken wie op welke manier een bijdrage daaraan kunnen leveren.

Hefbomen

Daarvoor heb je wel een paar hefbomen nodig. Als die Omgevingswet hefbomen biedt, gebruik ze dan. Maar laat niet je hele lot afhangen van die wet. Met Frans Soeterbroek onderstreep ik het belang van werken met buurtrechten, zoals de Right to Challenge, het recht om een publieke taak over te nemen van de lokale overheid. Denk ook na over structuren voor de financiering van buurtprojecten zoals een buurt- of burgerbegroting. Hoeveel geld is er beschikbaar voor een bepaalde wijk en voor bepaalde domeinen (sociaal, fysiek) en wat voor soort opgaves zijn er in die buurt? Bedenk dan als buurt zelf wie wat het beste kan oplossen en hoeveel geld daarvoor nodig is. Een ander punt is de representativiteit van een buurtgroep. Twijfels daarover bij de politiek kun je ondervangen door aan te bieden een draagvlakpeiling in de buurt te houden, bijvoorbeeld via een (at-random gekozen) burgerpanel of via een burgerjury (mensen die worden betaald om een keer in de zoveel tijd samen te komen om hun mening te geven over plannen die worden voorgelegd).

Dit alles raakt aan de democratie en de huidige maatschappelijke veranderingen. Als de politiek slim is, gebruikt ze de kennis, kunde en tijd van de grote grijze golf die er aan komt, om de huidige problemen in de stad op te pakken.

Voorbeeld Amsterdam

Net vóór de gemeenteraadsverkiezingen van 2014 waren er in kringen rond Pakhuis de Zwijger MaakDeBuurt-sessies met ruim honderd initiatiefnemers over de vraag "Hoe kunnen we dingen versnellen?". Want er was heel veel frustratie over hoe de gemeente met dingen om ging. Een groot aantal initiatiefnemers schreef een [sociaal contract](#) inclusief hoe om te gaan met de aanwezige energie, kennis en kunde in de stad. Dat werd aan de politiek voorgelegd en de partijen die onderhandelden over een coalitie (D´66 en GL) omarmden dit van harte. Maar politiek Den Haag (Pechtold) drukte uiteindelijk een andere coalitie door en die nam dit initiatief niet over.

Vragen en opmerkingen uit de zaal:

Q (Clara): Hoe verhouden cocreatie en coproductie zich tot de rol van de gemeenteraad?

Niesco: De raad is grondwettelijk het hoogste besluitvormende orgaan in een gemeente. Maar als de raad samen met bewoners en organisaties de stad wil 'maken', moet die macht worden gedeeld. Daarvoor kunnen (demokratische) kaders en voorwaarden worden vastgesteld. De hoogste rechter bepaalde ooit dat een gemeenteraad aan 'zelfbinding' mag doen. De raad zegt dan op voorhand toe een bepaalde uitslag over te nemen, eventueel onder bepaalde voorwaarden. Voorbeelden: de raad accepteert en betaalt een bomenplan dat kan rekenen op een breed draagvlak in de buurt. Of accepteert dat een buurt via een buurtbudget of burgerbegroting met een reserveringsdeel voor groen kiest uit diverse projecten van onderop. Of dat een alternatief voor een gemeentelijk plan wordt ontwikkeld en 'gelegitimeerd' via buurtreferendum of burgerjury.

Q (Rob): Is een stadsakkoord ook iets voor Den Haag?

Niesco: Jazeker. De uitkomst van deze vier avonden kan het opstellen van een programma van eisen zijn, een soort concept stadsakkoord. Als model kunnen het stadsakkoord van Utrecht en het maatschappelijk akkoord van Amsterdam dienen. En als politici twijfelen: de kwaliteit van de stad gaat er heel veel op vooruit en het levert veel geld op.

Q (Renate): Door welke factoren kwam in Amsterdam en Utrecht zo'n vindingsproces voor een stadsakkoord op gang?

Niesco: Belangrijk is een platform in de stad waar maatschappelijke initiatiefnemers, bewonersgroepen en bewonersinitiatieven elkaar treffen. Met een paar mensen kun je al een slinger geven door aan bestaande initiatieven voor te stellen om te komen praten over het opstellen van een manifest, sociaal contract of programma van eisen. Een nieuwe inspiratiebron kan de Raad, de Straat en het Apparaat uit Wageningen zijn. Daar wordt nu geïnventariseerd of de bewoners meer zeggenschap en betrokkenheid willen, en zo ja, hoe. De huidige coalitie daar wil samenwerken rondom een aantal dossiers; we proberen dat proces nu zo direct democratisch mogelijk te maken.

Q: Wat is de essentie waarmee jullie in Amsterdam bezig zijn?

Niesco: Veel meer zeggenschap voor bewoners en initiatiefnemers, veel meer gelijkwaardig partnerschap met de gemeente. Dat de gemeente niets meer doet zonder alle belanghebbenden de kans te hebben gegeven om daar goed met elkaar over te spreken. En door veel meer ruimte te geven aan mensen die zeggen dat ze iets willen overnemen van de gemeente. Maar ook het 'ophalen' van een agenda-van-onderop. Dat gaat uiteindelijk over de belangen van bewoners en ook van ondernemers.

Q (Hans): Bij een project aan de Valkenboskade participeerden een aantal ambtenaren [onverstaanbaar]. Hoe zit het met de participerende overheid?

Niesco: Goed dat je dat noemt. Er zijn zeker ambtenaren en afdelingen die oprecht bezig zijn in het maatschappelijke veranderingsproces. Soms worden ambtenaren bij buurtgroepen gedetacheerd, zoals in Haarlem, waar de bewonersgroep de opdrachtgever van die ambtenaar is. Dan heb je het over vertrouwen, gedelegeerd opdrachtgeverschap en gelijkwaardig partnerschap. En als de samenwerking niet goed verloopt, kan de buurtgroep dat melden. Maar ze kan die ambtenaar niet ontslaan.

Q (Jacob): Dit gaat over afspraken maken met de raad. Maar hoe kunnen we de raad houden aan eerder gemaakte afspraken? In Bezuidenhout kwamen we er achter dat raadsleden niet eens weten wat de afspraken zijn van 10-15 jaar geleden die vastliggen in nota's. Bij de beoordeling van een nieuw projectplan wordt in de raad een deal gemaakt alleen op basis van wat de wethouder voorstelt.

Niesco: Moeilijk om op te antwoorden, want het is een what-if. Met een nieuwe raad op komst is de vraag of je vertrouwen kunt hebben als ze opschrijven dat ze graag willen samenwerken met de burger. Wethouders en B&W hebben natuurlijk veel macht en de dynamiek van het politieke spel is dat raadsleden hun eigen wethouder nooit afvallen. Je moet als raadslid dus sterk in je schoenen staan om te zeggen: Maar tien jaar geleden hebben we met bewoners zus en zo afgesproken.

Iemand in de zaal reageert: Ja, en dan ook nog eens met diezelfde wethouder...

Niesco: Met dezelfde wethouder? Dat is wel vrij uniek.

Waar veel initiatiefnemers mee te maken krijgen is het wisselen van wethouders. Dat zorgt voor willekeur en vrijblijvendheid. Mijn advies: als de intentie is om iets heel goed met elkaar te bespreken en om elkaar diep in de ogen te kijken, dan zo snel mogelijk een sociaal contract opstellen, en bam, een handtekening eronder. In sommige steden (zoals [Breda](#)) wordt gewerkt met een verordening waarin de Right to Challenge is opgenomen. Nadeel van verordeningen is dat het het proces verjuridiseert. Ik ben zelf voor -wat ik noem- organische verordeningen die ruimte laten voor creativiteit en andere processen.

Henk: Dan moet je wel creatieve ambtenaren hebben.

Niesco: Ja, maar die zijn er. In Amsterdam was het de afgelopen 4 jaar vrij moeilijk voor maatschappelijke initiatieven. Ze hebben hard moeten knokken. Mede daardoor ontstond er wel een groep van zo'n 250 ambtenaren dwars door de hele gemeentelijke organisatie heen ('[Ruimte voor Initiatief](#)') die op die andere manier wil werken. Na de gemeenteraadsverkiezingen van maart is die energie weer verzameld en zijn we bezig met een maatschappelijk akkoord. De huidige coalitiepartners hebben gezegd dat ze dat gaan meenemen.

PAUZE

Rob aan Niesco: Ben je in te huren als adviseur als mensen hier een idee willen krijgen hoe ze ermee kunnen gaan?

Niesco: Ja, zeker. Voor bewoners apart of -liever- voor bewoners en de gemeente Den Haag samen. Eisse Kalk en ik schreven het boek 'Werkplaats MaakDeBuurt' dat goed de ervaring weergeeft van initiatiefnemers. Geïnteresseerden kunnen via een mail aan de [Haagse Mug](#) een exemplaar bij mij aanvragen. In het boek gaat het ook over de beschikbaarheid van ambtenaren in de avonduren. Ik wil hierbij het compliment overbrengen dat in de pauze werd gemaakt voor de drie ambtenaren die nu hier zijn! [*gejuich in de zaal*]

Niesco: Behalve raadsleden en ambtenaren is ook de griffier van de gemeenteraad erg belangrijk. Zo'n griffier kan heel veel hindermacht vormen. Maar de hindermacht kan zelf ook worden gehinderd of verleid. De griffier moet je er echt een keer bijhalen.

Joeri: In het najaar komt er een nieuwe griffier. Daar kan de raad eisen voor opstellen.

Hack the System

Niesco: Ik ben ook erg voor Hack the System, het op creatieve manier naar je hand proberen zetten van het systeem. [*Illustreert dat aan de hand van eea. verliep met een volksinitiatief voor een openbare kandidatuur voor het burgemeesterschap in Amsterdam. Geeft aan ook dat Frans Soeterbroek en de Ruimtemakers in Utrecht op slimme manieren bepaalde processen op gang brachten*]. En dan niet in een wij versus zij-denken, zoals 'wij tegen de overheid'. Ambtenaren kunnen worden verleiden mee te doen aan processen die hartstikke leuk zijn omdat ze niet worden uitgenodigd als ambtenaar maar als iemand die bepaalde kennis heeft en mee kan denken. Zo kun je dus ook cultuurveranderingen realiseren.

We gaan nu de eerste van drie stellingen doornemen. De stellingen zijn opgezet op basis van wat in

de afgelopen drie bijeenkomsten naar voren kwam. We zien wel hoeveel energie er rond die stellingen zit en of dat tot dingen leidt.

Stelling 1

De eerste stelling luidt: *“Als de gemeenteraad na laat om het democratisch tekort door de omgevingswet in te dammen en de burger medezeggenschap te verlenen, plaats de raad zichzelf en de burger buiten spel.”*

Niesco: De stelling gaat uit van een soort democratisch tekort via de Omgevingswet dat B&W in staat stelt af te wijken van wat in Omgevingsvisie, -plannen en -programma's komt te staan. Consensus van de gemeenteraad is niet meer nodig en B&W kan het advies van de raad naast zich neer leggen. Joeri: Bij de Omgevingswet spelen drie verschillende partijen een rol. Elke initiatiefnemer, dus ook een groep burgers, kan met een bouwproject komen. Burgers kunnen het systeem hacken met een eigen bouwplan. De gemeente komt echt in de problemen als zij dat niet gaat uitvoeren. Hiermee wordt het niet een betere wet, maar ik vind de stelling een beetje fatalistisch door dit alleen op de gemeenteraad toe te spitsen. Als burger gaan we het niet laten gebeuren als de gemeenteraad blijft slapen.

Jacob: Je moet het omdraaien: wat als B&W besluit om los van de raad dat bouwplan waar iedereen op tegen toch door te duwen? Waarbij er maar twee weken (of waarschijnlijk nog minder) tijd is om bezwaar in te dienen.

Joeri: We kunnen ook zelf met een ander bouwplan komen dat er in twee weken door is. Wat betreft de twee weken-termijn: we moeten als burgers veel sneller gaan communiceren. Burgers hebben nog twee jaar de tijd om zelf iets te gaan regelen, om ons buiten de gemeente om te gaan organiseren.

Ludo: Het is niet zozeer de gemeenteraad die een besluit neemt. Want de voorbereiding voor zo'n besluit ligt bij de ambtenarij. Een wethouder weet echt niet alles over de besluitvorming. Die krijgt een advies en zal daar in principe mee akkoord gaan. Ik vind het in principe niet kunnen dat de besluitvorming buiten de burger om gaat. De raad zal en moet uiteindelijk het laatste gremium zijn dat een besluit amendeert of verwierpt.

Janneke (Holman): Sinds een maand ben ik gemeenteraadslid voor de PvdA.

Niesco: Gefeliciteerd! Zijn er meer gemeenteraadsliden aanwezig? Nee. Een applausje voor dit raadslid dat de moeite nam om te komen. [Applaus]

Janneke: Er komt een enorme stroom beleidsstukken op ons af en we zijn maar met drie PvdA-raadsliden. Raadsliden en de mensen in de stad hebben elkaar keihard nodig om tegenwicht te bieden tegen het College van Bestuur. Als genoeg mensen chagrijnig worden over een bepaald voorstel ontstaat er wel politieke druk vanuit de stad en vanuit de raad. Ik denk dat het College zaken zal checken en voorleggen en niet zomaar zal uitvoeren als dat gedonder oplevert. Ik proef in de stelling een soort tegenstelling tussen mensen in de stad enerzijds en de gemeenteraad of B&W anderzijds.

Niesco: Wat vind je van het idee dat burgers naast alert blijven en tegenstand bieden, ook zelf met een plan komen?

Janneke: Dat lijkt me mooi, zeker. Daar zijn ook al mogelijkheden voor en die kunnen worden uitgebreid.

Iemand anders roept iets over voormalig wethouder Marnix Norder [HM: die had van 2004-2014 de portefeuille Stadsontwikkeling, Volkshuisvesting en Integratie]

Niesco: Marnix Norder... ik ken hem goed, een bevlogen en aardige man. Maar ik weet dat hij bij een aantal mensen in Den Haag zeer omstreden is.

Weer iemand anders: Het is raar dat burgers zelf tegenkrachten moeten opwekken en dat ze met eigen plannen moeten komen. De ambtenaren van de Dienst Stads Ontwikkeling (DSO) krijgen een salaris betaald van onze belastingcenten en dan moeten we het allemaal ook nog eens zelf gaan

doen. Daarbij is DSO een staat-in-de-staat. De Omgevingswet zie ik als een heilloos instrument want die zal de macht van B&W, ofwel van de ambtenaren van DSO, alleen maar versterken. Ik ben zelf wetgevingsjurist geweest en ik hoop dat die hele wet – een monstrem- niet wordt uitgevoerd!

Hans: Wat betreft de Omgevingswet zie ik een kans voor de gemeenteraad vanuit diens controlerende functie: namelijk grip krijgen op de informatievoorziening. De nieuwe wet biedt slechts twee weken tijd om te reageren op een Omgevingsvergunning. Maar als plannen eerder in beeld komen kunnen zowel burgers als de raad daar adequater op reageren. En even richting Joeri: burgers zijn alleen bij een tijdige informatievoorziening in staat een tegenplan te maken. De raad moet dus afdwingen dat wethouders de raad continu voorzien van lijsten van projecten die in ontwikkeling zijn. Eigenlijk speelt dit probleem nu ook al: het projectmanagement van DSO boetseert voortdurend allerlei projecten voor en legt die pas op tafel als het klaar is.

Henk: Er ligt een voorstel bij de raad om vergunningaanvragers eerst terug te sturen naar de wijk om daar te gaan praten over hun vergunningaanvraag en dan pas weer terug te komen bij de gemeenteraad. Dat raadsadres wordt in mei behandeld.

Clara: De laatste jaren is er altijd maar één projectplan is voor een weg of een gebouw, eerst als schets, dan als plan en uiteindelijk als definitief voorstel.

Maar nooit zijn er meerdere ontwerpen waaruit een keuze kan worden gemaakt en waarbij je eventueel nog de verschillende positieve elementen kunt samenvoegen.

Niesco: Ik ben ook een groot voorstander van het voorleggen van verschillende varianten in een draagvlakpeiling of in een (buurt)referendum. En dat het niet om een louter ja of nee gaat. Maar om een keuze uit drie gelijkwaardige uitgewerkt en echt verschillende voorstellen die allemaal voldoen aan de kwaliteiten die zijn opgenomen in een Programma van Eisen voor de fysieke ruimte. Het is nog leuker om bij het uitwerken van die voorstellen uit te gaan van zoveel mogelijk inzet van kennis en kunde van mensen die zich er bij betrokken voelen.

Jeannine (Molier): Ik ben programma-manager Participatie en Wijkaanpak bij de gemeente en de afgelopen jaren verantwoordelijk voor de wijkaanpak in een aantal aandachtswijken. Dat heeft een aantal nieuwe manieren van werken opgeleverd waarbij van onderop samen met bewoners en de partners uit die omgeving van A tot Z een plan wordt ontwikkeld. Dat kan heel goed werken, zoals in Mariahoeve waar een park is aangepakt. Op basis van de vraag 'Wat willen jullie hier?' en met behulp van nieuwe mediatechnieken zijn drie varianten ontwikkeld waaruit de wijkbewoners mochten kiezen. Via een 3D-bril konden ze de varianten goed bekijken. Kinderen konden dat doen voor hun favoriete speeltoestel. Zo'n 1400 volwassenen en (?) 400 kinderen brachten hun stem uit en het gekozen plan is nu uitgevoerd. Deze manier van werken is heel waardevol en kan ook elders in de stad worden toegepast.

Niesco: Die je dan ook wel zou moeten verankeren in je [onverstaanbaar].

Molier: Ja.

Stelling 2

De tweede stelling luidt: "Zonder openheid en medewerking door ambtenaren en ambtelijke diensten is een effectieve participatie van burger, kleine ondernemers en maatschappelijke organisaties onder de omgevingswet een illusie en zal het algemene wantrouwen in de overheid blijven groeien."

Niesco: Het gaat hier dus over de interactie tussen apparaat en bewoners? Sommigen in de zaal spreken uit dat ambtenaren te machtig zijn en dat die helemaal geen zin hebben in interactie. Toch zijn er ook veel ambtenaren – net als mevrouw Molier - die het heel fijn vinden om wèl op die manier te werken. Het moet dus meer díe kant uit gaan. Wie?

Iemand in de zaal: Die ambtenaren moeten dan wel door hun top en bestuur aangestuurd worden om

zo te werken, want ze bewegen niet uit zichzelf.

Niesco: Inderdaad. In het Amsterdamse maatschappelijke akkoord staat onder meer dat het absoluut noodzakelijk is dat de ambtelijke top uitgaat van dit besef en dat het politieke bestuur het tot een prioriteit maakt. Dat wordt wel eens vergeten en het blijft dan bij mooie woorden omdat ze vervolgens verzuipen in beleidsmaatregelen waarvoor ze ook verantwoordelijkheid dragen.

Henk: Moet er ook niet wat gedaan worden aan mandatering? Want nu maken we mee dat wethouders veel te laat worden geïnformeerd over politiek gevoelige onderwerpen.

Niesco: Aha, een mooi dilemma. In ons boek schreven Eisse en ik juist ambtenaren meer mandaat moeten krijgen. Want initiatiefnemers hebben soms te maken met ambtenaren die te weinig mandaat hebben en elke keer terug moeten voor een paraaf.

Iemand: Heel goed!

Niesco: Nou, eigenlijk niet. Want dat is heel vervelend voor die bewoners en initiatiefnemers. Want die krijgen van die ambtenaar -die enthousiast is over het project- dan weer te horen: "Nee, het mag toch niet van hogerhand".

Peter: In het geval van de Crispijnstraat is het wel misgegaan met die mandatering, of het gebrek aan mandatering.

Henk Boenders: Ja, zo ken ik nog wel een paar voorbeelden....

[onverstaanbaar: door elkaar gepraat] En elke keer een andere ambtenaar..

Niesco: De stoelendans en carriërelaanbegeleiding van ambtenaren is belangrijk. Maar zeer irritant is dat een ambtenaar na twee jaar weer weg is waarna je als bewonersinitiatief met een nieuwe door moet en vaak weer van voren af aan moet beginnen.

Iemand anders: Nu komen projectontwikkelaars bij de buurtorganisaties aan met een kant-en-klaar plan dat al door de gemeente is goedgekeurd. Dan kun je niet veel meer doen en dat zet veel kwaad bloed bij bewoners. Gaat dat anders via die nieuwe wet?

Niesco: Volgens mij verplicht de Omgevingswet een projectontwikkelaar om al in een eerder stadium naar die buurt te gaan en daar niet aan te komen met een kant-en-klaar plan. De projectontwikkelaar kan pas weer naar de gemeente toe als er een soort van draagvlak is.

Kristel (Lammers): De Omgevingswet geeft de gemeente de mogelijkheid om dat zelf op hoofdlijnen te organiseren. In de Omgevingsvisie komen de ambities te staan. In het Omgevingsplan kun je afspraken en regels opnemen. Een projectontwikkelaar moet participatie toepassen. Een gemeente kan er voor kiezen in een bepaald gebied niet met projectontwikkelaars in zee te gaan, maar het aan de stad te geven. De gemeente kan het ook met gesloten [onverstaanbaar] regelen en door nadere afspraken over participatie opnemen in inspraakverordening of Omgevingsplan.

Niesco: Dus je kunt nu in je sociaal contract, je stadsakkoord of maatschappelijk akkoord opnemen dat de gemeente dat zus of zo moet regelen. Dat er bijvoorbeeld geen projectontwikkelaar meer in de buurt komt met een kant-en-klaar plan.

Niesco: Hoe komt het trouwens dat je dat zo goed weet?

Kristel: Ik ben programma-manager Omgevingswet bij de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). [geroezemoes]

Niesco: Kijk! Heel fijn dat je hier bent, echt waardevol! Ik heb wel een gewetensvraag voor je: heb je vertrouwen in de Omgevingswet?

Kristel: Ik heb vertrouwen in de bedoeling van de Omgevingswet. Het sluit aan bij de huidige maatschappelijke beweging, biedt enorme kansen en is niet zonder zorgen en risico's. Het zal echt per gemeente anders uitpakken, afhankelijk van hoe mensen en organisaties daar in zitten en of je samen de wij-zij tegenstelling kunt doorbreken. En het gaat natuurlijk tijd kosten. [gelach en geroezemoes]

Vrouw: Bij een ruimtelijke transitieproject in een erfgoedgebied te Amersfoort, werden de burgers opgezadeld met een wijkmanager die het project over pakte. De wens van de bewoners om ook ambtenaren van Provincie, Hoogheemraadschap en Stadsontwikkeling erbij te betrekken werd door

hem geblokkeerd. Na klachten hierover bij de wethouder werd het hele project afgeblazen. Dan denk je toch als burger: waarom zal ik me dáárvoor inzetten?

Niesco: Dat is misschien ook de reden waarom zij zegt dat het misschien nog wel 20 jaar nodig heeft om echt goed te gaan werken....

Stelling 3

Deze stelling luidt: *“Burgers, kleine ondernemers en maatschappelijke organisaties moeten zich organiseren en samen optrekken om niet tegen elkaar te worden uitgespeeld bij de voorbereiding en uitvoering van de omgevingswet”*.

Niesco: Deze lijkt mij een heel belangrijk omdat die kan aanhaken bij de oproep om in Den Haag een platform op te zetten van zoveel mogelijk bewonersgroepen, maatschappelijke initiatieven en kleine ondernemers. Wie wil hieraan iets toevoegen?

Iemand in de zaal: Op welke schaal moet je je organiseren? Per wijk, of als stad?

Niesco: Als je het als een tijdelijk platform ziet waarin je zoveel mogelijk initiatieven samenbrengt, dan zou ik het stedelijk doen. Dat gebeurt zo in Amsterdam (met 120 initiatiefgroepen) en Frans deed dat ook zo in Utrecht (met ongeveer 80 initiatiefnemers). Dan kan de politiek er moeilijker om heen. Misschien kan de Groene Eiland het voortouw nemen?

[Applaus voor de Groene Eiland]

Het is nu bijna kwart voor tien en een aantal mensen willen nog wat zeggen over deze avond. Als eerste geef ik Jacob Sniijders het woord over het Leefbaarheids Monitor Systeem.

Leefbaarheids Monitor

Jacob: Mijn naam is Jacob Sniijders en ik ben voorzitter van het wijkberaad Bezuidenhout. Volgens [Ruimte voor de Stad](#) moeten er in onze wijk 2 tot 3 duizend extra woningen worden gebouwd nog voordat de Omgevingswet in werking treedt. We vroegen de gemeente of ze voor de bouw van twee geplande woontorens aan de Grotiusplaats bij CS een LER hadden opgesteld, een Leefbaarheids Effect Rapportage. Er werd op hoefden gekrabbeld en het antwoord: Nee, die hebben wij niet. Wij zeiden: Vooruitlopend op de Omgevingswet lijkt het ons raadzaam om wèl zo'n LER op te stellen. Antwoord: Nee, gaan we niet doen.

We zijn toen zelf aan de slag gegaan via een nieuwe werkgroep met architecten, stedenbouwkundigen en sociologen. Na een jaar van voorbereiding en onderzoek gaven we een bedrijf de opdracht om Bezuidenhout in 3D op te bouwen op basis van reële data en leefbaarheidscriteria. Het gaat om de data van de gemeente Den Haag, Open Source-bronnen, CBS, RIVM and you name it. Wij kunnen nu meteen een fijnstofkaart voor Bezuidenhout tonen, of een voor geluidsoverlast of voor basisscholen, artsen, tandartsen, etcetera. Onze 45 datakaarten zijn gekoppeld aan de relevante normen op basis van nota's uit Brussel, van het Binnenhof of Spui. Wij krijgen er dus 2-3000 woningen bij; de bestaande normoverschrijding zal alleen nog maar toenemen. Bijvoorbeeld voor het beschikbaar openbaar groen per nieuwbouwwoning. Dat moet 75 m2 zijn en is in Bezuidenhout nog maar 20 m2, dus we zitten al in het rood. Ook zo voor aantal basisscholen: we krijgen 5-6000 mensen erbij en die hebben -laag ingeschat- 2-300 kinderen. Onze 4 lagere scholen zitten nu al vol. Dus er moet een school bij.

Net vóór de nieuwe raadsverkiezingen nam de gemeenteraad een hoogbouwnota aan. Daarin staat dat een bouwproject niet door mag gaan als er één leefbaarheids criterium niet klopt en daarvoor vóór of tijdens de bouw geen mitigerende (compenserende) maatregelen zijn getroffen. Met die [Leefbaarheids Monitor](#) in de hand kunnen we dus naar de Raad van State als de gemeente door zet en zich niet houdt aan de eigen afspraken.

Wij demonstreerden onze [Monitor](#) drie weken geleden aan 25 ambtenaren (van DSO, de afdeling R&W, DSB, PublieksZaken) en iedereen was verbijsterd. Een van de ambtenaren merkte op: "Ik schaam me kapot, dat jullie zoiets hebben en wij niet!". We hebben geen zachte criteria opgenomen, dus geen criteria waarover discussie is. Alle data komen uit hun eigen nota's en uit wet- en regelgeving. We hebben dat gematched met een nulmeting. Vervolgens zijn de data er in gezet op basis van die extra 2-3000 woningen. De meters sloegen uit naar rood, dus ze kunnen niet gaan bouwen! Heel simpel.

We waren ook bij het Planbureau voor de Leefomgeving en die zeiden: Jullie hebben in Bezuidenhout hebben de informatie gedemocratiseerd. En al die informatie is dadelijk openbaar toegankelijk zowel voor bewoners, politici en ambtenaren. Iedereen kan straks gewoon zien wat de afspraken zijn in Bezuidenhout.

De monitor was opgenomen in de verkiezingsprogramma's van Groep de Mos, VVD en CDA. In de onderhandelingen van de nieuwe coalitie schijnt de leefbaarheidsmonitor een rol te spelen bij het dossier 'wonen en leefbaarheid'. Dus wij verwachten dat de Monitor wordt opgenomen in het coalitieakkoord. In dat geval zullen wij het model showen aan de gemeenteraad. Ik ga ervan uit dat B&W de Monitor dan overneemt voor alle wijken. Doet B&W dat niet, dan nodig ik alle wijkberaden uit om te komen kijken en om de Monitor voor je eigen wijk te gaan opeisen.

Eén laatste opmerking: Deze week praatte ik toevallig met een paar projectontwikkelaars over projecten in onze wijk. Ik zei "Let goed op, want wij hebben nu het gereedschap in handen om jullie tegen te houden bij de Raad van State. Dus kom met ons praten!" [*Applaus*]

Reacties op de Monitor

Niesco: Eigenlijk zou het mooi zijn als het bewonersgestuurde monitor blijft.

Jacob: Nee, nee, we hebben aantoonbaar gemaakt dat het werkt en vul hem maar in met data en dan voor de hele stad.

Niesco: Dat snap ik, maar het zou ook mooi zijn als co-productie, co-creatie op basis van gelijkwaardig partnerschap...

[*geroezemoes*]

Kristel: De bedoeling van de Omgevingswet is juist dat al deze informatie na 2024 landelijk voor alle burgers, ondernemers, politici en ambtenaren een ter beschikbaar is. Er vindt nu heel veel discussie plaats over die data en ben buitengewoon nieuwsgierig naar die Monitor en wil heel graag bij je komen kijken.

Annemiek (Verzijl) (Programmamanager gemeente Schiedam): Zo'n Leefbaarheids Monitor zou uitstekend kunnen worden toegevoegd aan de Serious Game die door de gemeente Den Haag is opgezet en nu verder wordt ontwikkeld.

José: Ik woon vlakbij de Weimarstraat en daar krijg je steeds meer kamerbewoning, steeds meer mensen in de wijk. Af en toe heb het idee dat ik stik door al het verkeer en de herrie. Kan de gemeenteraad dan niet zeggen: er mogen niet nóg meer mensen in de wijk erbij?

Peter: De Raad van State is dat niet met u eens. Die heeft zojuist een uitspraak gedaan in een zaak die was aangespannen door [*onverstaanbaar*] Nova tegen de gemeente Den Haag. Maar als je zo'n website zou hebben waarover we net gehoord hebben, dan kun je keiharde gegevens op tafel leggen

die aantonen dat zo'n standpunt van B&W onhoudbaar is en dat de Raad van State onzorgvuldig heeft geoordeeld.

Update Haagse Mug

Niesco: Ik geef nu het woord aan Rob van de Haagse Mug.

Rob: Hartelijk bedankt voor jullie aanwezigheid op deze en de andere avonden. We hopen dat dit een aanzet mag zijn om te komen tot een stedelijk platform voor medezeggenschap in het kader van de Omgevingswet.

Ik heb een paar aandachtspuntjes:

1. Op de [Haagse Mug-website](#) zijn de diapresentaties, verslagen en achtergrondinformatie te vinden. Je kunt zelf de website doorlinken zodat ook anderen op de hoogte kunnen zijn.
2. Met dank aan Henk Boenders die de Staatscourant bijhoudt: van 20 april tot en met 18 mei kunnen zienswijzes worden ingediend voor de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en bijbehorende MER. "De NOVI bevat een schets van Nederland met keuzes voor de langere termijn voor de ontwikkeling van de omgeving. Deze keuzes gaan over een duurzaam en concurrerend vestigingsklimaat en over ruimte voor de klimaat- en energietransitie. Ook gaan de keuzes over sterke, leefbare steden met voldoende ruimte voor wonen, werken en bewegen. De aanpassing aan klimaatverandering is daarbij van belang". Meer hierover op de website van de Haagse Mug (25 april) en [hier](#) en [daar](#).
3. Op 1 mei is er een demonstratie van een aantal jongerenorganisaties tegen het toenemende proces van gentrificatie in Haagse wijken als Stationsbuurt, Transvaal en Zeeheldenkwartier. Gentrificatie betekent het steeds meer verdwijnen van betaalbare woningen en voorzieningen terwijl er veelal duurdere appartementen voor in de plaats komen. Een deel van de wijkbevolking wordt zo langzamerhand de wijk uit gedrukt en jongeren en starters kunnen in deze wijken geen betaalbare woning vinden. De demonstratie heeft als titel "[Een stad voor de mensen, geen speeltuin voor de rijken](#)" en start op 1 mei om 19 uur op het plein voor station Hollands Spoor.
4. Tijdens de Omgevingsavonden werd af en toe gerefereerd aan the Commons, ons gemeenschappelijk bezit van grond, lucht en water. The Commons staat al eeuwen onder druk staat, maar in een stad als Den Haag gaat het heel snel met de huidige verdichting en bouw van nieuwe huizen, wegen en tunnels. Deze maand besteedde Tegenlicht van de VPRO twee uitzendingen aan dit thema. Op 1 april was dat met Tine de Moor, hoogleraar sociale geschiedenis en expert burgercollectieven die inging op The Commons en op burgerparticipatie (titel: '[Ons gemeengoed](#)') en op 15 april was dat met de tegendraadse activist en Guardian-auteur George Monbiot (titel: '[Compassie als oplossing](#)'). Deze laatste bepleit het formuleren van een nieuwe narrative (verhaallijn) tegen het neo-liberale TINA-motto (There Is No Alternative). Volgens hem moeten we samen een nieuwe soort economie ontwerpen op basis van gemeenschappelijke waarden en behoud van The Commons.
5. De Haagse Mug – en dat zijn José en ik- organiseert sinds 2011 lezingen en presentaties. Ons voornemen is om een spreker te vinden voor een presentatie begin juni over slavernij, vooral slavenarbeid door de VOC en de opbrengsten daarvan [*Helaas is het niet gelukt om een spreker te vinden die dan beschikbaar is*]. Aanleiding voor dit thema is de zeer indrukwekkende expositie over de VOC, '[De wereld van de VOC](#)' die nog tot en met 24 juni in het Nationaal Archief bij CS te bezoeken is.

Dankwoord

Helene: Ik dank de aanwezigen, de Groene Eland voor alle ondersteuning, Gran Café Victoria voor hun medewerking, en natuurlijk Niesco Dubbelboer voor deze geweldige, inspirerende avond [*applaus*]. Ook mijn dank aan Rob en aan de koffiedames.

Er is hard aan gewerkt om deze vier avonden te organiseren, met de nodige stress. Maar het is wat ons betreft goed gelukt. Ik neem aan dat het wat zal opleveren als het ook voor anderen goed is geweest (en ik ziet al wat resultaat waar ik heel blij mee ben).

Rob en Helene worden op hun beurt bedankt door Els Kruik, voorzitter van de Groene Eland. [*een afsluitend applaus*]

///